

נותר של נייר

כמה הערות על ה"אוסקר" הישראלי * לא בצלם

הבהמה * דרך קצין מישטרה בעלמה * האיש שהכניס את

התיאטרון לחלונות הראווה ויצר קשר ישיר עם קהל הצופים

תסריטים

עלילה מוזמנת

אחת לשנה חוזרים המועצה הציבורית לתרבות ולאמנות + מרכז הסרט הישראלי מטעם משרד התמ"ת + המכון הישראלי לקולנוע + שרות הסרטים הישראלי של משרד החינוך והתרבות, במישר גרת המכונה, תחרות הסרט הישראלי היציר "צפר", שניתן לכנותה "האוסקר הישראלי". מטרתה שבמהלך העשור שחלף נוצרה בארץ, בדומה למיסגרות תרבות אחרות,

המים (הנו יכין), הברבים (צחי שיק), איש שחורלכן (שאלו דישי), ועוד סרטים אחרים שזכו בהתעלמות מוחלטת! כל הפרטים יצאו וחזרו אל מספר מצומצם של פרטים, מלאכת מחשבת של כחירה וצימצום, כאלו הפרטים הנ"ל האחרים כלל לא נעשו. הסרטים הנ"ל ואחרים לא רק שנוצרו, אלא שהם עשויים ברמה שנית גבוהה (אובייקטיבית) וערכם מבחינה אמנותית לא מבוסס (סובייקטיבית) והם תמך על מבקרי קולנוע חשוכים.

התעלמותם של השופטים מחלק השגב מן הסרטים העלילתיים הבלתי-מוזמנים - מתמיהה!

כאן כדאי לציטט דווקא דברים שכתב הבמאי דויד פרלוב: "אם מתרחש משהו בקולנוע הישראלי, הוא מתרחש לבדו בפרטים קצרים דוגמת אלה שראינו: סוף-סוף אפשר לראות סרטים ישראליים ובשפע. הסרט הארוך מתקדם לאט מדי. לעומת זאת, אתה רואה סרט אחר סרט, קולנוע שבו משהו, או לפחות משהו, עומד מאחוריו..." (קולנוע 76, חוברת 10, עמ' 51) הדברים הנ"ל נכונים גם לגבי הסרטים שהתקלמו מהם הפעם.

ברוח ספורטיבית, תוך איחולים הבריים לזוכים,

שאול דישי
נ.ב.
קל לומר: "הבן-אדם כועס על שלא זכה", אולם מטוב להחשיף לאמירה זו מאט לוותר על כל הנאמר לעיל.

מדע

מותר האדם

אחד מסוגי הספרים הנפוצים ביותר במאה ה-20 הוא ה"אנר המדע-למחצה של ספרים, המנסה לשוות תכונות שונות של בעלי-חיים לבני-אדם. בין הבלוטות מצויים מחברים קלונרד לורנץ (הרע לכאורה, דממונז מוריס (הקוף העירום), רוברט ארדרי (הציווי הטריטוריאלי) ואחרים.

אשלי מונטגיו, סופר ומדען שעשה לו שם רב בספריו השונים (האדם - מיליון שנותיו הראשונות), מומחה מהר מעלה הראשונה למדע-האדם ולמדע-החיים, הכריז מילחמה על הנחת היסוד שהתוקפנות טבועה באדם מרגע לידתו. את הוכחת השקפתו מביא מונטגיו בספרו על התוקפנות האנושית, שראה אור באחרונה בעברית.

בסיפרו מבקש מונטגיו להוכיח, כי הי תוקפנות איננה גזירה גנטית, אלא עוד אופן התנהגות של האדם, אופן הנקבע על ידי גורמים חיצוניים-חברתיים-חינוכיים.

לצורך הוכחת השקפתו עוקב מונטגיו אחרי מימצאים שונים לאורך תולדות האנושות. מונטגיו בוחן טיעונים על צ'אלרס דארווין וזיגמונט פרויד, והוא אף מצטט מדבריו של פרויד על "יצר

ה הוכחה לניוון בקולנוע הישראלי הי עכשווי משמש דויד פרלוב, שגם אשתדל זכה בפרס, ולפני שכתבים ישב בחבר הי שופטים, דבר שיש בו פגם.
* אשלי מונטגיו - על התוקפנות הי אנושית; עברית: יורט שדה; ספרית אופקים, הוצאת עם עובד, 326 עמודים (כריכה רכה).

ציטוטון

בבוז ובתיעוב

את התזה אותה מעלה רוברט ארדרי בסיפרו הציווי הטריטוריאלי על ישראלי, סותר אשלי מונטגיו בסיפרו על התוקפנות האנושית. מונטגיו כותב על הקונפליקט במזרח-התיכון.

מדינת ישראל ומדינות ערב היו למעצמות צבאיות כבירות לא בגלל התלהבות קרבת או שאיפה להגיב על גירויים או התקפה, כי אם משום שאזרחי מדינות אלה וממשלותיהם נאלצו להגן על עצמם מפני הלהט הקרבי של אויביהם, שלובה באורח מלאכותי. הערבים בכללם, והישראליים בייחוד, מתייחסים בבוז ובתיעוב לכל צורה של אלימות. אולם עובד לכל צורה של אלימות, אולם בעולם שבו שולטים בכיפה המתחיות, האיומים והאלימות, הדרך היחידה לפתוחה לפנייהם היא דרך הנשק. אשר לישראלים אין הם מבקשים להגן על טריטוריות, כי אם על זכות קיומו של עם נידרף. כושר עמידתם בפני מתקיפיהם אינו ניוון מדרך טריטוריאלי קדום, שאינו ניתן לדיכוי. למעשה, אין לישראלים שאיפה עזה מאשר לכתת חרבותיהם לאתים - לחיות בשלום עם שכניהם ולהושיט להם עזרה וסיוע. רצונם האמיתי הוא לדכא בקירבם לחלוטין את כל הגויות האביבה, המתעררות נוכח הי איומים המופנים כלפיהם. אולם שכניהם העוינים אינם מסתפקים בי איומים בלבד, והישראלים יודעים זאת, ולא נותר להם אלא להיכון להתנפלות הצפויה מכל עבר. ואומי נם, כל המחפש דוגמה לדיכוייה של ההתנהגות התוקפנית, נוכח איומים ממשיים על עצם קיומו של עם, יתקשה למצוא דוגמה מרשימה יותר מאורח התנהגותם של הישראלים...

המוות", שם הוא טוען: "כני-האדם אינם יצורים רכים וידידותיים הצמאים לאהבה..." כאשר הוא מעדיף לנקוט ולצטט עמדות כעמדותיו של קרופוטקין, שטען כי העורה ההדדית היא, הגורם העיקרי באבולוציה". שימוש ברעיון זה מציג את שרשרת טיעוניהם של לורנץ וארדרי כל-כך בחסר.

מונטגיו קורא תגר על הטיעון של ארדרי בדבר "הקאנוניליות שהיה שעשוע נפוץ מאז שהר האנושות..." ועל טיעונו של לורנץ, שהגדיר את "איש סקין": "פרומיתראוס שלמד לשמור על האש, השתמש בה לצלות את אהיו..." מונטגיו מו" כיה שבשרידי העצמות של איש פקין "אין זכר לסימני שיניים..."

פרק מעניין בספר הוא הפרק שכותרתו "התוקפנות והמוח", במהלכו בוחן מונטגיו את הקשר שבין גריית מוח ותוקפנות. הוא מגיע עד לכתביו של דלגאדו, הכותב כי: "בעיות אלה אינן נובעות מכך, שרש בנו אינסטינקט תוקפני טבעי, הרהק בנו להרוג את בני מינו... הרקע לאיבה האנושית הוא בעיקרו תרבותי, או סביבתי, וכפי שהוכחה ההיסטוריה, נמיות תוקפנות ניתנות לשינוי ולעיבוד מכריעים באמצעות חינוך..."

בפרק, פילוסופיה של נכסי דלא נידוי"

אין זכר לסימני שיניים
כשמונף הדגל - התבונה בחצוצרה

עוסק מונטגיו בהפרכת רעיון "הציווי הטריטוריאלי" וכל המשתמש ממנו. הוא גם מלגלג על לורנץ המצטט את הפיתגם האוקראיני: "כאשר מנתפ הדגל, כל התיבונה בהצוצרה..." מסקנתו העיקרית, שי הפיתרון לבעיית התוקפנות האנושית מצוי בתחיה ההומנית, ולא בהפניות של האלימות והאנרגיה האלימה לקירקסים ולמיג'רשי הספורט. במילים אחרות - חינוך לערכים הומניים של האנושות. השקפתו של מונטגיו מתמצות בקטע, שאותו הקדיש לקונפליקט הישראלי-ערבי (ראה: ציטוטון).

* השלד הקדום ביותר של האדם שנמצא עד כה.

מקור

עכשוי

הסופר יגאל מוסיונון עבר בחייו - כך נידמה לכותב שורות אלה - את כל גימנה על כל-אנושי-המלך, הוא נודה ונוכר, ובעיקר, מעודו לא הצטיין בכושר להריח את המקומות שבהם מחלקים את הכבוד. יחד עם זאת, מן הראוי לציין, כי מוסיונון יתן בכישרון סיפורתי טבעי, איש מ"סופרי דורו (שמור, יזהר, מגד, שחם, שחר וכו') לא ניתן בו. אלא שבניגוד להם, שידעו כיצד לגלוש מעל ומעבר לכישרונותיהם, הרי שיגאל מוסיונון בלט לאורך כל חייו היצירתיים באי-המצוי של עשירית כישרונו היוצר הטבעי. לפני 18 שנה ראה אור סיפרו האחרון של מוסיונון יהודה איש קריות, מהי

יגאל מוסיונון - יהודה איש קריות, או חטאיו של גרימוס הקדוש; ספריה לעם, הוצאת עם עובד; 222 עמודים (כריכה רכה).